

ספרי — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

פקודי

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כו

(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים וארבע לבריאה

פקודי

א. אלה פקודי המשכן...

על הסבר הפסוק¹ „אלה פקודי המשכן... אשר פוקד על פי משה, עבודת הלויים ביד איתמר...” יש מחלוקת בין המפרשים²:

א) לפי פירוש אחד, מוסבת המילים „אלה פקודי המשכן” לגבי מעשה המשכן המסופר בפרשה הקודמת, פרשת ויקהל, שבה מסופר במפורט אודות עשיית המשכן וכליו. לפי זה המשמעות של „פקודי המשכן... עבודת הלויים...” היא מלשון מינוי ותפקיד, שהמשכן וכליו הם „פקודי עבודת הלויים שפקדם משה ביד איתמר”³, וכפי שמסופר בחומש במדבר⁴ שהלויים התמנו לשאת את המשכן וכליו.

ב) „אלה פקודי המשכן...” – הכוונה היא לחישוב של הזהב, הכסף והנחושת של נדבת המשכן, המפורט בהמשך פרשתנו. לפי זה המשמעות של „פקודי” היא מלשון מניין וחשבון, וההסבר של „עבודת הלויים ביד איתמר” הוא⁵, שאיתמר היה הממונה והגבאי על הזהב הכסף והנחושת, בסיוע הלויים⁶.

בפירוש רש”י לפסוק זה אנו מוצאים דבר מפליא, שלכאורה, פירושו על חלקן הראשון של הפסוק סותר את פירושו על חלקן השני של הפסוק:

(1) ריש פרשתנו.

(2) ב' הדיעות הובאו ברמב”ן, כלי יקר ועוד כאן.

(3) ל' הרמב”ן כאן, וראה ראב”ע כאן, ולקמן בפנים מפרש”י.

(4) במדבר א, נזא, ג, כהיכו. לא. לילו. ד, ו (בפרש”י), שם, טו ואילך. נשא, ד, כד ואילך, שם, לא ואילך.

(5) ראה תנחומא פרשתנו ה. שמו”ד פנ”א, א.ב. מפרשים שבהערה הבאה*. ועוד.

(6) ראה רלב”ג ואברבנאל כאן, ועוד. ולהעיר מעורא ה, כט ואילך.

(* אבל ברמב”ן מפרש שהכל נתן משה במספר במשקל ביד איתמר. היינו לפני שמכסף פקודי העדה ונחשת התנופה נעשו חלקי וכלי המשכן השייכים לפקודת איתמר (משא”כ פקודת אלעזר שנעשה מזהב – מכיון שלא ידעו „צפוי כל כלי כמה הובא בו לא ספר שנעשו משה להם במנין ובמשקל ולכן לא הוכיח כאן פקודת אלעזר”, וראה הערה 9 ואכ”מ).

על המילים „אלה פקודי” מבאר רש”י „בפרשה זו נמנו כל משקלי נדבת המשכן...”⁷, כלומר, המשמעות של „פקודי המשכן” היא החישובים של נדבת המשכן, ופסוק זה אינו אמור לגבי הנאמר בפרשת ויקהל, אלא לגבי המופיע בהמשך „בפרשה זו”.

ואילו על המילים „עבודת הלויים” מפרש רש”י: „פקודי המשכן וכליו היא⁷ עבודה המסורה ללויים במדבר לשאת ולהוריד ולהקים איש איש למשאו המופקד עליו כמו שאמרו בפרשת נשא”⁸ – כלומר, שב„פקודי המשכן” אין הכוונה⁹ לחישובים של נדבת המשכן המופיעים בהמשך, אלא למינוי על המשכן, „לשאת ולהוריד ולהקים...”¹⁰!

ב. „פקודי המשכן” – שני סוגי מנין

לכאורה, ניתן ליישב זאת לפי סוף דברי

(7) באיזה דפוסים הנפוצים נדפס „הוא”, ולכאורה הוא ט”ס.

(8) ולא פ’ במדבר – כי רק בפ’ נשא מסופר אודות „עבודת הלויים ביד איתמר” (כי עבודת הקהלים בס”פ במדבר היא ביד אלעזר – שם ד, טו ובפרש”י שם ד”ה פקודת).

וקושיית הרמב”ן כאן, למה יזכיר פקודת איתמר ולא יזכיר פקודת שהיא הנכבדת” – י”ל שרש”י סובר* כתי’ הראב”ע כאן בפירושו הקצר (וכן תי’ בתוס’ (הדר זקנים) כאן): ביד איתמר שהוא ממונה על רוב כלי הקדש (ולהעיר שגם לפי הרמב”ן צ”ל ש„אמר פקודת איתמר על הרוב” – ל’ טור הארוך כאן, וראה ל’ הרמב”ן).

(9) בשפ”ח, „דק”ל דפשו”מ שמעו דעבודת הלויים הוא פקודי המשכן כלומר מניין כלי המשכן לכן פ’ לשאת ולהוריד.” וצ”ע, שהרי מפורש ברש”י „פקודת המשכן וכליו היא עבודה המסורה ללויים”, היינו שעבודת הלויים היא „פקודת המשכן וכליו”.

[משא”כ להרמב”ן, אף שגם לפירושו „עבודת הלויים ביד איתמר” שייך להמנינו דפ’ נשא (ראה לעיל שוה”ג להערה 5) – הרי לא כתב (בכפרש”י) ד„פקודי המשכן וכליו היא עבודה המסורה ללויים.. לשאת כו”], אלא מפרש „פקודי המשכן” היינו „מספר ומשקל” דכסף פקודי העדה ונחושת התנופה (ע”ש).

(10) וראה אברבנאל כאן השאלה ה’. ועוד.

(* וצ”ע בס’ הואיל משה (באר הטיב) – לבענה”מ משה משה – על פרש”י כאן.

שהפסוק „אלה פקודי המשכן“ אמור גם לגבי הענין המופיע בפרשה שאחרי הבאה אחרי פרשה זו.

כיון שרשׁׁי מבאר שהמילה „פקודי“ היא מלשון מנין, הוא צריך היה להסביר כמפרשים הנ״ל, שהמשמעות של „עבודת הלויים ביד איתמר“ היה שמושה מסר את המנין של נדבת המשכן ללויים ביד איתמר.

ג. רשׁׁי – מאריך בלשונו:

בנוסף לשאלה על סוף דברי רשׁׁי „ונמנו כל כליו לכל עבודתו“, יש להבין גם את תחלת דבריו, „בפרשה זו נמנו כל משקלי נדבת המשכן לכסף ולזהב ולנחושת“.

פירוש זה מופיע גם ברשב״ם, אך שם נאמר בקצרה: „אלה פקודי – חשבון הכסף והזהב והנחושת“. ואילו רשׁׁי מאריך בלשונו:

א) „בפרשה זו נמנו...“ – אילו היה רשׁׁי אומר „מנין משקלי נדבת המשכן...“ כבר היה מובן ש„אלה פקודי“ אינו אמור לגבי פרשת ויקהל, ששם אין כלל הישובים של נדבת המשכן, אלא ל„פרשה זו“. ומדוע מדגיש רשׁׁי „בפרשה זו“?

ומסבירים המפרשים¹⁶, שכיון שיש הפסקה של מספר פסוקים עד שהתורה מתחילה לפרט את החישובים¹⁷, צריך רשׁׁי להבהיר שלמרות זאת מתאים לומר „אלה פקודי המשכן“, משום שהחישוב מופיע „בפרשה זו“.

אך יש להבין: רשׁׁי צריך היה לומר: „אלה פקודי – מנין משקלי נדבת המשכן...“ האמור בפרשה וְכדומה. כלומר, תחלה לבאר את „אלה פקודי“ („מנין משקלי...“) ולאחר מכן להוסיף היכן מפורט המנין („בפרשה זו“) – כפי שמפרש רשׁׁי בתחלת פרשת תולדות: ואלה תולדות יצחק – יעקב ועשו האמורים בפרשה. מדוע פותח כאן רשׁׁי במילים „בפרשה זו נמנו...“?

רשׁׁי על „אלה פקודי“ – „נמנו כל משקלי נדבת המשכן... ונמנו כל כליו לכל עבודתו“. כלומר, שב„פקודי המשכן“ אין הכוונה רק לחישוב של נדבת המשכן, אלא גם למנין של „כל כליו וכל עבודתו“, המנויים בהמשך הפרשה¹¹, לאחר הסיפור אודות עשיית בגדי כהונה, בענין של „ויביאו את המשכן אל משה“.

לפי זה מובן הקשר בין „פקודי המשכן“ לבין „עבודת הלויים“ שבהמשך הפסוק – כי ענין זה ב„פקודי המשכן“, מנין הכלים וכל עבודתו, קשור לעבודת הלויים „לשאת ולהוריד ולהקים“¹², כנאמר בפרשת נשא¹³ „ובשמות תפקדו את כלי משמרת משאם“, וכפי שמובן בפשטות, שהמינוי על משא המשכן כולל את התפקיד למנות ולחשב את כל כלי המשכן ולהשגיח על שלמותם וכדומה. אך עדיין אין מובן: מדוע צריך רשׁׁי להסביר ש„פקודי המשכן“ כולל את שני סוגי המנין¹⁴, והכוונה במילים אלו אינה רק לחישוב של נדבת המשכן, אלא גם למנין של „כל כליו לכל עבודתו“, ומשום כך הוא צריך לבאר שהמשמעות של „עבודת הלויים“ היא בקשר למינוי על כלי המשכן¹⁵ „לשאת ולהוריד ולהקים...“?

ואדרבה: לכאורה, פירוש זה דחוק הוא, כי התורה מפרידה בין שני המנינים באמצעות הסיפור אודות עשיית בגדי כהונה, וקשה לומר

11) לט, לג ואילך.

12) עפ״י תומתק אריכות לשון רשׁׁי – בד״ה אלה פקודי „(כל כליו) לכל עבודתו“, ובד״ה עבודת הלויים מוסיף „(לשאת) ולהוריד ולהקים“:

הלשון „כל כליו לכל עבודתו“ הוא ע״פ ל' הכתוב לעיל (ס״פ תרומה), „לכל כלי המשכן בכל עבודתו“, ובפרשׁׁי שם „לכל כלי המשכן, שהיו צריכין להקמתו ולהורדתו כגון מקבות כו״ו. ולכן מרמז רשׁׁי ש„פקודת המשכן וכליו“ כולל גם כלים אלה, להדגיש את השייכות לעבודת הלויים שהיא (לא רק לשאת, אלא גם) „להוריד ולהקים“.

13) ד, לב – הובא בראב״ע וספורנו כאן.

14) ואין לומר מפני ש„פקודי“ ל' רבים – כי בנדבת המשכן עצמה נמנו כאן ג' פקודים, „לכסף ולזהב ולנחושת“ (ל' רשׁׁי כאן. וראה לקמן הערה 28).

15) ובפרט שלכאורה דחוק לפרש ד„עבודת הלויים“ קאי רק על חלק (וענין) אחד שב„פקודי המשכן“ (מנין הכלים, ולא מנין משקלי נדבת המשכן).

16) ראה רע״ב, ס' זכרון, דבק טוב ועוד כאן.

17) ובפרט ע״פ המשך פרשׁׁי, שב„אלה פקודי“ נכלל גם זה ש„נמנו כל כליו לכל עבודתו“ – בפ' שלאחרי אחר', כנ״ל בפנים.

בהמשך הפרשה, בכל זאת זהו המשך ותוצאה (להיפך מ"209") של הפרשה הקודמת – שלאחר שמסופר כיצד נדבו ישראל למלאכת המשכן, וכיצד שמשו נדבותיהם לעשיית המשכן – מסר משה רבינו לישראל²² את החישוב של כמות הנדבות ולמה שמשו.

ומתעוררת השאלה: מדוע כתובה כאן המילה „אלה“, שמשמעותה היא „908 את הראשונים“²³, ולא „ואלה“?

שאלה זו מתרץ רש"י בהוסיפו שהמילים „פקודי המשכן“ אינן אמורות רק לגבי חישוב הנדבות²⁴, אלא גם למנין „כל כליו לכל עבודתו“ – ובכך מוסבר כיצד „בפרשה זו“ מתחיל ענין חדש בקשר למשכן. כפי שיוסבר להלן.

ה. „פקודי“ מלשון מינוי ותפקיד

במבט ראשון נראה²⁵, שבפירושו „בפרשה זו נמנו כל משקלי...“ מתכוון רש"י לבאר את המילה „פקודי“ מלשון מנין וחישוב, ולא מלשון מינוי²⁶.

אך את זאת שולל רש"י בעצמו על-ידי דבריו בהמשך „ונמנו כל כליו...“: אם המשמעות של „פקודי“ היא מלשון מנין²⁷, הרי אין הכוונה ל„ספירה“, פעולת המנין, אלא לכמות הכללית, סכום המנין – כפי שמוכח בתחלת פרשת תשא „כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם“, ששם מפרש רש"י „כשתחפזין לקבל סכום מנינם לדעת כמה הם“ – ומשמעות זו של „פקודי“ אינה מתאימה למנין „כל כליו לכל עבודתו“, כי לגבי הכלים

(ב) „נמנו כל משקלי נדבת המשכן“ – מדוע חשובה הדגשה זו?

יותר מכך: יש הבדל בין תרגום אונקלוס לבין תרגום יונתן: באונקלוס נאמר „אלין מניני משכנא“, ואילו תרגום יונתן אומר „אלין מנייני מתקלון וסכומהון דמשכנא“. רואים איפוא שאונקלוס, הקרוב יותר, כידוע, לפשוטו של מקרא, כלומר, לשיטת רש"י – מציין רק את הביטוי מנין, ואילו רש"י בוחר את הלשון הדומה לתרגום יונתן¹⁸ ומוסיף „משקלי“, ומצד שני: הוא משמיט את המילה „וסכומהון“!¹⁹

ד. „אלה – פסל את הראשונים“

יש לומר, שההסבר לכך הוא:

בפירושו על „אלה פקודי“ מתכוון רש"י ליישב שאלה פשוטה²⁰: הביטוי „אלה“ מצביע על התחלת ענין, ויותר מכך, כדברי רש"י בתחלת פרשת משפטים – „כל מקום²¹ שנאמר אלה, 908 את הראשונים“.

ואין מובן: אף אם נבאר שהמילים „אלה פקודי המשכן“ אינן אמורות לגבי הפרשה הקודמת, אלא לגבי חישוב הנדבות המופיע

18) ידועה השקו"ט האם ראה רש"י תיב"ע שעל התורה. ואכ"מ.

19) ולהעיר שבתרגום ירושלמי מכת"י (שהוא בתו"ש פרשתנו כאן את יב) „אלין סכומי משכנה“.

20) ראה גם שפ"ח ומשכיל לדוד כאן.

21) מלבד כאשר הוא סיום וסיכום הענין שלפנ"ו (ראה פרש"י בראשית ב, ד ובמפרשים שם. חזקוני ועוד ר"פ משפטים. ועוד. לקו"ש ח"ה ע' 42 הערה 34 בסופה).

ובגוד"ד לא פרש"י ד, אלה פקודי המשכן" הוא הסיכום דמעשה המשכן דס"פ ויקהל* – כי (נוסף על העיקר, שדוחק הכי גדול לומר שהסיכום דפ' ויקהל בא בתחילת פ' פקודי (פרשה זו). וראה לבוש על פרש"י בראשית שם – הרי) בפ' ויקהל מסופר רק ע"ד עשיית המשכן וכליו, ולא ע"ד „פקודי המשכן“ (שראי לא נמנו שם כלי המשכן – והל"ל „אלה כלי המשכן“ וכיו"ב).

(* במשכיל לדוד כאן „דלא שייך כאן תוספת שרהי זהו עצמו האמור למענה אלא דהכא אתא לתת חשבון על הכל“ ומשמע שמפרש ד„אלה“ הוא הסיכום דלפנ"ו. אבל צ"ע בדבריו. שרהי כאן בא לא רק הסיכום דלפנ"ו כ"א מוסיף פרטי החשבון, לכסף ולזהב ולנחושת“. ומדוע לא שייך כאן „ואלה פקודי המשכן“?

22) ראה מדרשים שבהערה 5. ובכו"כ מפרשים כאן. 23) וראה עץ הדעת טוב (להרח"ח) ריש פרשתנו. אוה"ח כאן. ועוד.

24) אבל מה שכ' בשפ"ח „דלא תטעה לומר דקאי דוקא אכלי משכן דסמוך לי' ותקשה לך למה מנה מנין המשמעות –“ צ"ע, דמכיון ד„ואלה מוסיף על הראשונים“, למה נטעה לומר דלא קאי על מנין המשמעות שברפרשה זו, ה„מוסיף“ על הנאמר בפרשה שלפנ"ו (וע"ד „ואלה המשפטים“)?

25) וכן פירשו (כוונת רש"י) בס' זכרון ומלאכת הקודש על פרש"י כאן.

26) ע"ד וישב לט, ד"ה. מקץ מא, לד. ובכ"מ. וראה רש"י במדבר א, נ.

27) ראה מלבי"ם כאן.

עבודתו – ששני ה"מנינים" קשורים ל"פקודי", לתפקיד הממונה:

בדיוק כפי שמנין הכלים קשור לכך שישראל הביאו את המשכן ואת כל כליו למשה כדי שיקבע שהם נעשו כראוי, כפי שנאמר שם³⁰, "ורא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר ציוה ה'", ולכן מפורטים כל הכלים, כפי שהממונה צריך לוודא שכל הכלים ופרטיהם קיימים בכמות הדרושה ובשלמות – כך היא המשמעות של מניית משקלי נדבת המשכן, שמשה, בהיותו הממונה וה"אחראי" על המשכן³¹, בדק את ה"חשבון" של משקלי נדבת המשכן³².

1. בפרשת "פקודי" מדובר על מינויים

וזהו החידוש, בפרשה זו" לעומת פרשת ויקהל:

בפרשת ויקהל מדובר אודות ההכנות לעשיית המשכן ואודות העשייה עצמה – בתחלה אודות נדבת המשכן ולאחר מכן כיצד בצלאל ואהליאב וכו' הכינו את המשכן ואת כליו.

ואילו בפרשתנו מדובר על "פקודי המשכן" – על המינויים והתפקידים של הממונים על המשכן.

היכן רואים "בפרשה זו" ענין של "מינוי" על המשכן? אומר רש"י "בפרשה זו נמנו כל משקלי נדבת המשכן... ונמנו כל כליו לכל עבודתו", שזהו תפקידו של הממונה – להקפיד ולהשגיח על חישוב כל הפרטים³³.

וכדי להדגיש יותר את החידוש, בפרשה

משקלי נדבת המשכן, שכל הדברים שנמנים במשקל נמנו כאן. וראה לקמן סעיף ז.

30) לט, מג. – ומה שפרש"י (שם, לג) הוא ביאר על אופן הבאתו (רא"ם ועוד שם. וראה שיחת ש"פ פקודי תשל). ואכ"מ.

31) וראה גם לקו"ש חכ"ו [המתורגם] ע' 326 ואילך (ע"ד החלכה), שבהענין ד"פקודי המשכן גו" ע"פ משה" התבטאה בעלותו של משה על כל עניני המשכן. ע"ש.

32) ור"י גם נדבת המשכן הביאו למשה דוקא (ראה ויקהל, לג).

33) ולכן לא כ' רש"י "פקודי המשכן, מנין משקלי נדבת המשכן כו" – שאו ה' משמע שהפירוש דתיבת, פקודי" הוא "מנין" – כ"א (בדרך סיפור) "בפרשה זו נמנו כו' ונמנו כו'".

לא ציינה התורה את סכומם ומספרם, אלא בפסוק "מונים" ומפורטים את הכלים.

ובכך שרש"י אומר שהביטוי "אלה פקודי" קשור לשני ה"מנינים" – הן מנין נדבת המשכן והן מנין הכלים – הוא מבהיר: (א) שמשמעות המילה "פקודי" כאן היא מלשון מינוי ותפקיד. (ב) שגם במנין של "כל משקלי נדבת המשכן", בדיוק כבמנין הכלים, אין הכוונה שהוא מסר חישובים מדויקים לישראל של סכומי הנדבות, וכיצד השתמשו בהן, כדי לשלול ממנו חשד וכדומה²², אלא שהוא מונה והולך, כלומר, מפרט את "משקלי נדבת המשכן", בדומה למנין של "כל כליו לכל עבודתו".

ולכן מדייק רש"י בלשונו "נמנו כל משקלי נדבת המשכן" ואינו מתבטא במילה "סכום" וכדומה: בכך הוא רוצה להדגיש יותר שאין מדובר כאן על מסירת "סכום מנינים" הכללי – "סכומהון", אלא התורה מפרטת רק את המשקלים²⁸ של הנדבות "לכסף ולזהב ולנחושת"²⁹.

ומטרת המנין היא בדומה למנין הכלים לכל

28) ועפ"י תומתק ג"כ הוספת הפסוק גבי "כסף פקודי העדה" – "בקע לגולגולת (מחצית השקל)" (פסוק כו) – שלא נזכר לעיל בר"פ תשא (ל, יג) – להדגיש שגם הנתונה דבני" היתה קשורה (לא רק עם טכום כ"א גם) עם משקל*. וכפרש"י "בקע, הוא שם משקל של מחצית השקל" (וראה לעיל ח"ש כד, כב: בקע משקלו. רש"י שם)**.

ועפ"י ש' לתרץ גם חסדד בפרש"י "נדבת המשכן לכסף ולזהב ולנחושת" – כסף לפני זהב, היפך סדרם בהמשך הפרשה (ועד"ו לעיל, בהציווי – תרומה כה, ג; ויקהל לה, ה – וכן בהבאה – שם, כב"כד. וראה גם תשא לא, ד. ויקהל לה, לב), והיפך דרגת חשיבותם (כמובן בפשטות. וראה רש"י בא יב, לה)

– כי "משקלי נדבת המשכן" (היינו שגם בהנדה ונתניה ה' מודגש ענין המשקל) מודגש גבי כסף, "בקע לגולגולת".

29) וזה גופא הטעם שנמנו רק דברים אלו (ולא שאר הדברים שבנדבת המשכן) – כי זהב וכסף ונחושת נמנים במשקל, משא"כ שאר הדברים מונים לפי השויות והחשיבות והתועלת וכו' שלהם. ובוה מובן ל' רש"י "כל

(* וראה ע"ד ההלכה – צפנ"ן לרמב"ם הל' שקלים פ"א ה"ג וה"ה.

** גם, (מחצית השקל בשקל הקודש" הוא (כפרש"י תשא ל, יג) "משקל" (וראה רש"י שם ד"ה גרה וד"ה נעשרים גרה. צפנ"ן ה"ל) – אלא שבידי להדגיש עוד יותר ענין ה"משקל" שבנתניה זו. מוסיף, "בקע", שהוא שם משקל של מחצית השקל".

כנדבה לתרומת המשכן עוד עשרה סוגים³⁹, כמפורש בפקוד, ואין אנו מוצאים בתורה, שמשוה מסר את החישובים של נדבות אגון⁴⁰? (ד) נאמר⁴¹, שהביאו למשכן יותר נדבות מכפי הצורך, עד כדי "והותר". וכאן אין מופיעים החישובים של "והותר"?

לגבי שלוש השאלות האחרונות מסבירים⁴², שמשוה מסר את החישובים של הדברים החשובים ביותר, אך לא של הפרטים שאינם כל כך חשובים ויקרים⁴⁰, וכך אפשר להסביר, שסכום הכסף של נדבת המשכן לא היה גדול, וכן "והותר" לא היה "דבר חשוב"⁴³.

אך אין די בפירוש זה: אם הסיבה לכך ש"נמנו כל משקליו..." היא משום שגבאי צדקה צריך למסור את החשבונות של כספי הצדקה כדי לנמנע חשד וכדומה²² – הרי צריך לנהוג כך הן כשמדובר בסכום גבוה, והן בסכום פועוט: מצד "והייתם נקיים מה" ומישראל" צריך לפרסם חשבון מלא ומפורט, אפילו על שקל אחד⁴⁴.

ואם כך, קשה: כיצד ייתכן שרש"י אינו עונה על שאלות אלו, המתעוררות בפשוטו של מקרא, כפי שאכן רואים שחלק מן המפרשים מתרצים זאת במספר תירוצים, כל אחד בדרכו.

אך לפי האמור לעיל בפירוש רש"י אין הקושי קיימת מלכתחילה⁴⁵: במינינים המופיעים בפרשה זו אין התורה מתכוונת לומר שמשוה מסר את החישובים המפורטים של כל נדבות המשכן, אלא שאלה המינינים שביצע משה, כממונה על המשכן, כדי לחשב את הנדבות. וכדי לספר ענין זה

זו, שכאן מדובר על "מינינים" של המשכן, נאמר בהמשך הפסוק "אשר פוקד על פי... עבודת הלויים ביד איתמר..." "כפי שרש"י מפרש על כך "פקודי המשכן וכליו היא עבודה המסורה ללויים במדבר לשאת...": בכך מפרש רש"י את המשך הפסוק, שענין זה של "פקודי המשכן", המיניני על עניני המשכן, אשר בעת עשיית המשכן "פוקד על פי משה", הרי לאחר הקמת המשכן, נמסרה עבודה זו ללויים³⁴, כמסופר בפרשת נשא³⁵ בהרחבה, שהלויים ממונים על עניני המשכן.

2. השאלות על פירוט החישובים

לפי הסבר זה מתורצות תמיהות נוספות בפרשה זו:

על חישוב נדבות המשכן בפרשתנו יש דיונים בדברי מפרשים רבים³⁶, שהרי, לכאורה:

(א) התורה מספרת למה השתמשו בכסף ובנחושת, אך אינה מספרת למה השתמשו בזהב, ורק מזכרת כמות הזהב³⁷.

(ב) גם לגבי הכסף, החישוב הוא רק של "כסף פקודי העדה", שכל אחד צריך היה לתת לתרומת האדנים – "מחצית השקל" – אך אין חישוב לגבי כמות הכסף שנאספה כנדבת המשכן, כמבואר בפירוש רש"י³⁸, שמכל הכסף שנתרם כנדבה יצרו את כל כלי השרת.

(ג) מלבד נדבות הזהב הכסף והנחושת נתנו

(34) ועפ"י מתוך ג"כ ההמשך דפסוקים שלאח"ז (כ"ב ג). ובצאלא גו' ואתו אהליאב גו' – כי (טו"ס) גם הם נכללים ב"פקודי המשכן" (בעת עשיית המשכן).

(35) ראה לעיל הערה 8.

(36) ראה ראב"ע פירשתנו לת, כד ובפירושו הקצר שם. רמב"ן ורבתינו בעה"ת ריש פירשתנו. פענח רוא. אברבנאל.

תולדות יצחק. אלשיך. כלי יקר. לבוש על פרש"י (לת, כד). ונוד. וראה לקו"ש [המתורגם] חכ"ו ע' 325 ואילך.

(37) בכלי יקר מתרץ שלא נתן החשבון על הזהב כי עדיין לא מסופר ע"ד עשיית בגדי כהונה שהי' בהם זהב. אבל עדיין קשה (כמ"ש שם) מדוע לא נתן משה חשבון אחרי עשיית הבגדי כהונה? ותירוץו ע"פ המדרש ש"יצאה בק"ו כו"י אינו ע"ד הפשט כלל.

(38) תרומה כה, ג. וכהובא באברבנאל כאן. וראה לקו"ש [המתורגם] חט"ז ע' 459 הערה 27.

(39) כפרש"י ר"פ תרומה, ר"ג דברים האמורים בענין. וראה מפרשי רש"י שם.

(40) אבל מ,אבני שהם ואבני מילואים לאפוד ולחושן אין קושיא, כי בהם לא שייך ליתן חשבון, כי מלכתחילה התנדבו הנשיאים (ויקהל לת, כז) מספר מטרים של אבנים רק כפי הצורך לאפוד ולחושן.

(41) ויקהל לו, ז.

(42) ראה גם אברבנאל כאן.

(43) רמב"ן ויקהל לו, ג.

(44) ראה פירשתנו לת, כח.

(45) וראה עוד ביאור (ע"ד הפשט) שיחת ש"פ פקודי תשד"מ.

בדומה לכך בעבודת האדם, כאשר יהודי עושה משכן לה' יתברך, על ידי קיום מצוות ויהדות בכלל, ישנם שני ענינים⁴⁸: עצם העשייה – ה"משכן", וכוונת המצוה – ה"שווי" של העשייה, תוכנה וצורתה.

עלולים לחשוב, שכאשר יהודי "מוסר" לקדוש-ברוך-הוא רק עשייה גשמית, ללא כוונות – הרי כיצד מתאים לומר שאפשר על ידי כך לבנות משכן לה' יתברך?

על כך מדגישים, שמשקלי נדבת המשכן הם "פוקד על פי משה": משה רבינו מתמסר ו"פוקד" גם את ה"משקלות" שנתנו לישראל, וכך הם ראויים להיות חלק מהמשכן לה' יתברך.

עד שהמטבע שנתנים ישראל נעשה⁴⁹ "מטבע של אש"⁵⁰ – חזרו באש הנשמה⁵¹ – ועל ידי כך בונים את המשכן הפרטי בשלמותו,

ועל ידי זה – מקדימים וזוכים לבנין בית המקדש הכללי – השלישי, במהרה בימינו ממש.

(משיחת ש"פ פקודי תשכ"ה)

מספיקה דוגמא, המנין של הנדבות העיקריות, "לכסף ולזהב ולנחושת"⁴⁶.

ולכן אין קושי בכך שלא נמסר חשבון מפורט של השימוש בזהב – כי אין הכוונה כאן לפרט מה עשו בנדבות וכיצד השתמשו בהן, כדי להימנע מחשד, אלא, כדיוק רש"י, "נמנו כל משקלי נדבת המשכן", שמנין המשקלים מופיע בפרשה זו – "אלה פקודי" – כי זהו תפקיד הממונה (והפירוט למה שמשו הנדבות מופיע רק בדרך אגב) –

ולכן אין הכרח לפרט את כל הפרטים⁴⁷ למה שימש הזהב, ואף לא בדרך אגב כשאר הנדבות.

ח. גם ה"משקל" חשוב

מיינה של תורה בפירוש רש"י:

כאמור לפני כן, הדיוק בלשון רש"י הוא "נמנו כל משקלי נדבת המשכן" – שמשה מנה כאן את ה"משקל". אין כאן חשיבות לערך ולשווי של הזהב הכסף והנחושת, אלא רק של המשקל.

ההבדל בין משקל לבין ערך הוא: משקל הוא רק החומר וכמותו, ואילו ערכו של דבר תלוי בחשיבותו ובאיכותו – ה"צורה".

(46) ראה הערה 29.

(47) ראה לבוש שבהערה 36. וראה גם ראב"ע ועוד שבהערה הנ"ל.

(48) להעיר ד, "בכל כוחו" פי': 1) במצות מלקות – כח הגשמי שבידו (מכות כב, ב), 2) בעניית אמן ישראל – כח הכוונה שבנפשו (שבת קט, רע"א).

49) בהקדמת כי תשא (משה) את ראש בני.
50) פרש"י תשא ל, יג (מירושלמי שקלים פ"א ה"ד ובכמה מדרשים) – וממשיך, "מטבע של אש" ומשקלה מחצית השקל, חיבור ד, "אש" ו"משקל". וראה בארוכה לקו"ש [המתורגם] חט"ז ס"ע 415 ואילך. חכ"ז ע' 268 ואילך.
51) הלקוחה מתחת כסה"כ (זח"א (מהנ"ע) קיג, א. זח"ג (רע"מ) כט, רע"ב. נשא קכג, ב. ועוד) – כמטבע דמחצה"ש (ירושלמי שם ובכמה מדרשים).

לזכות

כ"ק אדונונו מזרנו ורבינו מלך המשיח

ויהי"ר שעי" קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדונונו מזרנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

הוספה

בשורת הגאולה

ע.

יש לומר – שהמקדש דלעתיד (ש"בנוי ומשוכלל יגלה ויבוא מן השמים¹) יתגלה תחילה בהמקום "שנסע מקדש וישב שם"² בזמן הגלות ("בית רבינו שבבבל"³), ומשם יועתק למקומו בירושלים.

. . . ואולי יש לומר, שמרומז בלשון הרמב"ם (בהלכות מלך המשיח⁴) "ובנה מקדש במקומו" – דלכאורה: מהו הצורך להשמיענו כאן שבנין המקדש הוא במקומו? ולאידך, למה אינו מפרש המקום, "ובנה מקדש בירושלים"? – ש"במקומו" רומז גם על מקומו של מלך המשיח בזמן הגלות (לפני ש"הרי זה משיח בודאי"), היינו, שבהיותו בגלות (ששם יושב⁵ וממתין ומצפה לגאול את בני ושכינה עמהן מהגלות) בונה מלך המשיח מקדש (מעט) שהוא מעין ודוגמת המקדש שבירושלים (כמו "בי כנישתא דשף ויתיב"³, "שנסע מקדש וישב שם"), בתור הכנה למקדש העתיד, שיתגלה תחילה שם, ומשם ישוב (עם הקב"ה ובנ"י) לירושלים.

. . . ואולי יש לומר, שמ"ש במדרש⁶ ש"בשעה שמלך המשיח בא עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם", קאי על גג בית המקדש דמקדש מעט שבחוץ לארץ⁷ שהוא במקום המקדש בירושלים ("שנסע מקדש וישב שם"), כי, לאחרי שמקדש העתיד יתגלה וירד למטה לא יהי צורך להשמיע לישראל "הגיע זמן

(1) פרש"י ותוס' סוכה מא, סע"א. ועוד.

(2) ערוך ערך שף (הובא בחדא"ג מהרש"א מגילה כט, א).

(3) מגילה כט, א.

(4) ספ"א.

(5) ראה סנהדרין צה, א: "יתיב אפיתחא דרומי".

(6) יל"ש ישעי' רמז תצט.

(7) ועפ"ז יומתק הדיוק "עומד על גג בית המקדש" – ש"גגות . . . לא נתקדשו"

(רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ו ה"ז), שרומז על חו"ל בערך לקדושת א"י.

גאולתכם".

... יש לבאר כהנ"ל בנוגע ל"בית רבינו שבבבל" בדורנו זה – ביתו

(בית הכנסת ובית המדרש) של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו:

... בדור זה, דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה,

מסיימים ומשלימים "מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות"⁸ לעשות מארץ העמים ארץ ישראל גם במקום היותר תחתון דארץ העמים, חצי כדור התחתון (שבו לא הי' מתן תורה⁹), אשר, ע"י העלאת המקום היותר תחתון מעלים גם את כל שאר המקומות דארץ העמים¹⁰, וענין זה נעשה ע"י "בית רבינו" שבחצי כדור התחתון, שממנו אורה יוצאה לכל העולם, לעשות מהעולם כולו (עד לפנה הכי נדחת בקצוי תבל) ארץ ישראל, שזהו"ע ד"עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות"¹¹, ו"עתידה ירושלים שתתפשט בכל ארץ ישראל"¹¹, שבה יוקבעו כל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם כולו מחובר לבית המקדש, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, נשיא הדור, שהוא המשיח (גואלן של ישראל) שבדור, ועוד וג"ו עיקר, שהוא הנשיא דתורת החסידות¹², אשר, ע"י הפצתה חוצה ("יפוצו מעינותיך חוצה", עד לחוצה שאין חוצה ממנו, בכל קצוי תבל) פועלים ביאת מלכא משיחא¹³.

ועפ"ז מובן גודל העילוי ד"בית רבינו" – "מקדש מעט" העיקרי

בגלות האחרון, "שנסע מקדש וישב שם", ולכן "הרי הוא מקום המקדש גופי' דלעתידי", ולא עוד אלא שבו יתגלה מקדש העתיד, ומשם ישוב

(8) תניא רפ"ז.

(9) ראה אגרות יקודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב ע' תצב ואילך. וש"נ.

(10) "כמו בהגבהת כותלי בית שצריכים להתחיל להגבי' הקורה התחתון דוקא ואז ממילא יוגבהו העליונים הימנו, משא"כ אם הי' מתחיל מאמצע הכותל לא הי' מגבי' התחתונים" (תו"א בראשית ד, רע"א).

(11) ראה ספרי דברים בתחלתו. פס"ר פ' שבת ור"ח. יל"ש ישעי' רמז תקג.

(12) להעיר, שתורת החסידות היא בחי' היחידה שבתורה (ראה קונטרס ענינה של תורת החסידות), הקשורה עם בחי' היחידה שבישראל, נשמתו של משיח צדקנו (רמ"ז לזח"ב מ, ב. ועוד).

(13) אגה"ק דהבעש"ט – כש"ט בתחלתו.

לירושלים (כנ"ל).

ויש להוסיף, שענין זה מרומז גם בשמו¹⁴ של "בית רבינו" שבדורנו: "רבינו" – ב' שמותיו רומזים על הגאולה: שמו הראשון – יוסף – ע"ש "ביום ההוא יוסיף אדניי שנית ידו לקנות את שאר עמו אשר ישאר מאשור וממצרים גו' ומאיי הים גו' ואסף נדחי ישראל ונפוצות יהודה יקבץ מארבע כנפות הארץ"¹⁵, ושמו השני – יצחק – ע"ש הצחוק והשמחה ששלימותה בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, כמ"ש¹⁶ "אז ימלא שחוק פינו", "אז" דייקא, לעתיד לבוא¹⁷, כשיאמרו ליצחק (דוקא) "כי אתה אבינו"¹⁸.

ו"בית (רבינו)" – מספרו שבע מאות ושבעים¹⁹, וע"ש מספר זה נקבע שמו אשר יקראו ל"בית רבינו" בפי כל ישראל, "770"²⁰, שמספר זה הוא הגימטריא ד"פרצת", ע"ש "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"²¹, שרומז שמבית זה אורה יוצאה לכל ד' רוחות העולם, ובאופן של פריצת גדר, שכל ד' רוחות העולם מתעלים לדרגת ארץ ישראל ("עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות"), כולל ובמיוחד שכל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם נקבעים בארץ ישראל ומתחברים לבית המקדש, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, עליו נאמר²² "פרצת עליך

14) כידוע שהשם מורה על תוכנו ומהותו של הדבר הנקרא בשם זה (תניא שעהיה"א ספ"א. וראה בארוכה תשובות וביאורים (קה"ת תשל"ד) ס"א וש"נ).

15) ישע"י יא, יא-יב.

16) תהלים קכו, ב.

17) משא"כ בזמן הגלות, ש"אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעוה"ז, שנאמר אז ימלא שחוק

פינו" (ברכות לא, א).

18) ישע"י סג, טז. שבת פט, ב.

19) להעיר מהנהגת גדולי ישראל שלמדו רמזים והוראות בעבודת ה' גם מעניני חול כיו"ב (כמו מספר הקרון במרכבת המסע, שהו"ע עראי, ועאכו"כ בנוגע לבית קבוע), ובפרט בנדו"ד שהמספר נעשה שמו של הבית, כבפנים.

20) הן בלשון הקודש – שבע מאות שבעים, הן באידיש – זיבן זיבעציק, והן בלשון המדינה

(אנגלית) – "סעווען סעווענטי".

21) ויצא כה, יד.

22) וישב לה, כט.

פרץ", ודרשו חז"ל²³ "זה משיח, שנאמר²⁴ עלה הפורץ לפניהם"²⁵.

. . . בשלימות דמספר שבע (שבע מאות ושבעים) נרמזת גם שלימות עבודתו של רבינו במשך כל ימי חייו, שבע עשירות שנים, שבעים שנה (תר"ם – תש"י), ועד לגמר ושלימות עבודתו בעשור השביעי בחצי כדור התחתון (מהבית שמספרו שבע מאות ושבעים), כולל גם המשך העבודה בשנים שלאח"ז ע"י דור השביעי, "כל השביעין חביבין"²⁶ – שע"ז נעשית השלימות דמעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות בכל שבעת הארצות שבעולם, ותיכף ומיד "יוסיף אדניי שנית ידו גו' ואסף נדחי ישראל גו'", ע"י ש"פּרצת (בגימטריא שבע מאות ושבעים) עליך פרץ", "עלה הפורץ לפניהם".

ובכל זה ניתוסף הדגשה יתירה בתקופה האחרונה:

העבודה דהפצת התורה והיהדות והמעיינות חוצה מ"בית רבינו" (770") הולכת ונמשכת וביתר שאת וביתר עוז גם לאחרי (עשר שנים האחרונות ב)חיים חיותו בעלמא דין, יותר מארבעים שנה (תש"י – תש"נ), באופן ד"נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"²⁷, ונמצא, ש"בית רבינו" (770") הוא בבחינת "תלפיות", "תל שכל פיות פונים בו"²⁸, יותר מיובל שנים (ת"ש – תש"נ), "עד עולם"²⁹.

וענין זה מודגש עוד יותר כשרואים במוחש שהולך וניתוסף ביתר שאת וביתר עוז במספר בנ"י שבאים ל"בית רבינו", "ברוב עם הדרת מלך"³⁰ (כולל גם "מאן מלכי רבנן"³¹, ובפרט נשיא (מלך) הדור), ונעשה

(23) אגדת בראשית ספס"ג. וראה ב"ר ספפ"ה ובפרש"י.

(24) מיכה ב, יג.

(25) ולהעיר, ש"בית משיח" בגימטריא "פרצת" (770). ודו"ק.

(26) ויק"ר פכ"ט, יא. וראה ד"ה באתי לגני ה'ש"ית בתחלתו. ובארוכה – ד"ה זה תשי"א.

(27) תבוא כט, ג.

(28) ברכות ל, א.

(29) שמואל"א א, כב ובפרש"י. ירושלמי ברכות פ"ד ה"א. וראה קידושין טו, א. מכילתא

ופרש"י משפטים כא, ו.

(30) משלי יד, כח.

(31) ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב – ברע"מ.

הוספה / בשורת הגאולה

צורך והכרח להגדיל ולהרחיב עוד יותר את „בית רבינו“, ועד להגדלה והרחבה שהיא באופן דפריצת גדר, „פרצת“ (בגימטריא 770), כמו בנין בית חדש³².

וע"פ האמור לעיל ע"ד גודל העילוי ד„בית רבינו שבבבל“ – ש„נסע מקדש וישב שם“, והוא מקום המקדש גופי דלעתיד, ועד שבו יתגלה מקדש העתיד ומשם יחזור לירושלים – מובן גודל הזכות דכאו"א מישראל להשתתף בגופו ובממונו³³ (וכל המרבה הרי זה משובח) בבניית „בית רבינו שבבבל“, כהכנה לירידת והתגלות מקדש העתיד תיכף ומיד ממש.

(קונטרס בענין מקדש מעט זה בית רבינו שבבבל - סה"ש תשנ"ב ע' 465)

32) ועד להנחת אבן פינה.
[בערב ח"י אלול שנת תשמ"ח נערכה הנחת אבן פינה ל(הגדלת והרחבת) בית הכנסת ובית המדרש דליובאוויטש שבליובאוויטש, במעמד כ"ק אדמו"ר שליט"א, שהניח האבן פינה בידיו הק'. המו"ל].

33) ע"ד ובדוגמת בית המקדש – ש„הכל חייבין לבנות ולסעד בעצמן ובממונם כו" (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א הי"ב).

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>